

Maria Teresa Angelini – Fábíán Zsuzsa.

## **Olasz igei vonzatok Reggenze dei verbi italiani**

Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest,  
1998, 2., bővített kiadás, 230 p.

Az *Olasz igei vonzatok* – 1981-ben megjelent – első kiadása már régen nem volt kapható. Fábíán Zsuzsa hosszú évek óta foglalkozik a magyar-olasz vonzatok kutatásával. A kötet kiadását két évvel előzte meg az *Olasz-magyar melléknévi vonzatszótár* című munkája, amelyet nagy örömmel fogadtak a színvonalas segédanyagokkal nem túlzottan elkényeztetett magyarországi olasz-tanárok és olaszul tudni vágyók.

A mostani kiadványnak igen nagy a gyakorlati jelentősége, hiszen a mai nyelvtanulók többsége olasz kiadású, nemzetközi publikum számára íródott tankönyvekből tanul, amelyekben – érthető módon – nem tárgyalhatók az olyan, magyar anyanyelvűek számára különlegesen nehéz nyelvtani részek, mint amilyen például az a terület is, amellyel a jelen kötet foglalkozik.

A két nyelv egymástól eltérő vonzatai állandó hibaforrást jelentenek, a nyelvtanulás minden szintjén egyaránt küszködik velük a nyelvtanuló és a nyelvtanár. A tapasztalat azt mutatja, hogy ez a típusú hiba a makacsabbak közé tartozik, mélyebben gyökerezik a köztes nyelvünkben, így soha nem lehet elég figyelmet szentelni neki. Mindnyájan tudjuk, milyen nehéz kiirtani a *\*frequentare nella scuola*; *\*aiutare alla mamma*; *\*domandare dal signora*; *\*insegnare i bambini*; *\*e successo con me*; és hasonló típusú hibákat, amelyek még az olaszul viszonylag jól beszélő magyarok nyelvhasználatában is felbukkannak.

A vonzat problémaköre nem merül ki abban, hogy egyes igék a magyartól eltérő határozót vonzanak; a probléma valójában ennél sokkal összetettebb. Ugyanannak az igének több kötött határozója is lehet ugyanabban a jelentésben, amelyek között stilisztikai eltérések is lehetnek. Némely igének

más a vonzata aktív és más passzív alakban, de léteznek kettős, eltérő vonzatú igék is.

Ezen nyelvi jelenség helyes elsajátítását tovább nehezíti az a tény, hogy vitatott esetekben sokszor egymásnak ellentmondó információkat találunk az egyes olasz kiadású nyelvkönyvekben, nyelvtanokban és egy nyelvű szótárakban is. (Például helyes vagy nem helyes a *finire per* vonzat, és hasonlók, ahol is egy purista és egy liberálisabb nyelvszemlélet, a norma és az ettől eltérő használat ütközik, mint az olasz nyelvtan annyi más területén.)

Az anyanyelvi beszélők körében a vizsgált jelenségben tapasztalható bizonytalanságoknak részben nyilvánvalóan nyelvtörténeti okai vannak. Tovább bonyolítja a kérdést, hogy az olasz irodalmi nyelv mellett annak igencsak életerős regionális változatai sokszor használnak az irodalmi nyelvtől eltérő vonzatot: *andiamo mangiare, vieni vedere, la voglio bene, senti da cantare, devo da fare*.

Mivel egyre többször fordul elő, hogy sokan anyanyelvi beszélők között – lehetőleg Olaszországban, és nem elsődlegesen könyvből – tanulják a nyelvet, így gyakran ez a hibás forma rögzül. Mindezek alapján látható, hogy a vonzatok elsajátítása különösen nehéz terület, nagyon fontos, hogy a sok-sok gyakoroltatáson túl tudatosítsuk is a tanulóknak az anyanyelv és a célnyelv között meglévő eltéréseket. A Fábíán & Angelini szerzőpáros új könyve mindkét fenti célra kiválóan megfelel.

A kötet két fő részből áll, az első, a munka gerince (170 lap), a szótári rész. Ez ábécérendben tartalmazza a kiválasztott vizsgálati szempont szerint legfontosabb olasz igéket. Felsorolja előljárószóval vagy mellékmondattal kapcsolódó bővítményeit, ezek magyar fordítását, valamint egy-egy rövid, egyszerű példamondatot. A szótári rész nagy előnye, hogy tartalmaz minden olyan egyéb információt, amelyre a nyelvhasználónak szüksége lehet: megadja például az igék kötött bővítményei mellett a kötetlen bővítményeket, az igék lehetséges

mellékmondati bővítményeit, ezeknek ragozott igéjű vagy ragozatlan igéjű fajtáját, a mellékmondat névmással való helyettesíthetőségét, a mellékmondat ragozott igéjének módját.

Emellett segítséget nyújt abban, hogy a nyelvtanuló eligazodjon az adott vonzat stilisztikai használatában, például: régies, irodalmi, argó, bizalmas stb.; illetve gyakoriságára vonatkozóan. Az ebben való eligazodást segíti az előszó után található jegyzék, amely az alkalmazott rövidítéseket és jeleket oldja fel.

Az első kiadáshoz képest a szótári rész jelentősen kibővült új szócikkekkel. Természetesen egy ilyen gyűjtemény nem törekedhet a teljességre, nem lehet felsorolni az adott nyelv összes vonzatos igéjét, illetve ezek minden jelentésárnyalatát. A szerzők a szótári rész összeállítása során érezhető és érthető módon elsősorban az irodalmi nyelv írott változatát tekintették kiindulópontnak, ezt bizonyítják a példamondatok is. A körültekintő, gondos, a legfrissebb szakirodalomra alapozott válogatás szinte minden vonzatra kitér, egy-két esetben fordul csak elő, hogy a kötet forgatója hiába keres választ a még lehetséges bővítményekre, valószínű, hogy ennek elvi, stilisztikai megfontolása lehet: a szerzőpáros a keresett vonzatot beszélt nyelvi vagy helytelen fordulatnak tekintti, s mint ilyen munkájában nem foglalkozik.

A könyv második része (20 lap) gyakorlatok gyűjteménye. A szám szerint 27, változatos és sokféle feladat felöleli a kérdéskör összes problémáját. A példamondatok mindegyike egytől-egyig friss, hiteles nyelvi anyag, az írott köznyelvi és szaknyelvi forrásokból való. Ebből az egyébként vitathatatlan erényből következik azonban, hogy a közölt mondatok lexikailag olyan szintűek, hogy azokból csak az olasz nyelvet erősen haladó szinten tanulók dolgozhatnak eredményesen. Minden bizonnyal az ő számukra készült ez a kötet; ezt támasztja alá az is, hogy az utasítások olasz nyelvűek, és a gyakorlatok nagy része olyan jellegű – gondo-

lok itt a különböző transzformációs, illetve kreativitást, nyelvi fantáziát igénylő feladatokra – amelyből világosan látszik, hogy ezt a réteget célozzák meg a szerzők.

A gyakorlókönyv utolsó feladatai szerencsésen ötvözik a vonzatok és a frazeologizmusok közötti kapcsolatot (a magyar szerző másik kutatási területének megfelelően). A feladatok között helyet kaptak olyanok is, amelyek azt mutatják, hogy elsősorban nyelvszervezési ismeretekkel rendelkező nyelvtanulóknak készültek, a gyakorlatok egy-egy fajtája kifejezetten olyan, hogy akár szakdolgozati téma kiindulása is lehetne. A gyakorlatok végén a szerzők – szakítva régi szokásukkal – közlik a megoldásokat is, lehetővé téve ezzel azt, hogy az önállóan tanulni vágyók is ellenőrizhessék választásuk helyességét.

A kötetet tehát haszonnal forgathatják az olasz nyelvet haladó és felsőfokon tanulók, a nyelvvizsgára, felvételi vizsgára készülő, de hasznos segédkönyve lehet a egyetemi nyelvyakorlat óráknak, illetve – némi elméleti bevezetővel kiegészítve – felsőoktatási speciális kurzusoknak is. Amennyiben egy esetleges következő, későbbi kiadásban a feladatok között helyet kapnának nyelvi és típusokban is egyszerűbbek és könnyebbek, úgy még tovább szélesedhetne a kötetet használni forgatók köre. Hiszen ez a szép kiállítású, elérhető árú, világos szerkesztésű kiadvány a magyarországi alkalmazott italianisztika kiemelkedő művei közé tartozik.

*Józsa Judit*

Einhorn Ágnes (szerk.)

### **Vizsgatárgyak, vizsgamodellek I. Német nyelv**

Országos Közoktatási Intézet,  
Budapest, 1998, 452 p.

Az OKI Értékelési és Érettségi Vizsgaközpontja a szakma ismert és elismert képviselőivel együttműködve 1996 óta foglalkozik